

Till: Socialdepartementet
s.registrator@regeringskansliet.se
s.fs@regeringskansliet.se

Diarienummer: S2017/0156/FS

Datum	Vår referens
2017-06-09	Shadé Jalali

Om utredningen "Kvalitet och säkerhet på apoteksmarknaden"

Utredningen har haft i uppdrag att göra en översyn av apoteksmarknaden. Målet har varit att föreslå åtgärder som bidrar till säker, effektiv och jämlik läkemedelsförsörjning och en apoteksmarknad med god tillgänglighet och service. Utredningen har även analyserat hur öppenvårdsapoteksmarknaden som sådan har utvecklats sedan omregleringen samt bedömt pågående trender på marknaden.

Unionens roll för apoteksbranschens utveckling

Unionen är Sveriges största fackförbund för tjänstemän inom privatsektor. Vi organiserar tusentals anställda på apoteken. Våra medlemmar på apoteken är apotekare, receptarier och apotekstekniker och tjänstemän i apoteksföretagen. Det finns idag många nya titlar för de anställda inom apotek såsom assistenter, kassapersonal och hudterapeuter. Även dessa finns bland Unionens medlemsskara.

I februari 2017 tog Unionen beslut om ett särskilt politikdokument för att bidra till apoteksbranschens utveckling. Dokumentet bifogas i remissvaret för kännedom. Frågor om apoteksbranschens utveckling och dess konsekvenser för de anställda, kunderna, samhället och miljön är viktiga frågor som Unionen noga följer och påverkar.

Beskrivning av Unionen i utredningen

Utredningen har beskrivit Unionens verksamhet på följande sätt vilket är felaktigt och inte bör återkomma i regeringens beredning av utredningen.

"Inom Unionen finns branschrådet Farmaci & Hälsa till vilket cirka 7 500 medlemmar är knutna som arbetar i apoteksbranschen." Det är riktigt att det finns ett branschråd men medlemmarna tillhör inte branschrådet. De är organiserade i Unionen precis som Unionens övriga medlemmar.

”Dessa utgörs av i första hand apotekstekniker, men även av farmaceuter och viss annan personal.”

Det finns ingen gradering av medlemmarna på apoteken där apotekstekniker skulle komma i första hand. Unionen organiserar alla anställda på apoteken det vill säga apotekare, receptarier, apotekstekniker och andra och alla medlemmar är lika viktiga. Vi organiserar alla oavsett utbildning, avgörande för ett medlemskap i Unionen är vilka arbetsuppgifter en har.

Unionen kritisk till följande förslag

Utredningen föreslår att apotekstekniker ska tas bort från receptkedjan och motiverar det med hänvisning till patientsäkerheten. Unionen avstyrker med bestämdhet förslaget och beklagar att förslaget över huvud taget letat sig in i utredningen, mot bakgrund av den arbetsbelastning som apotekare och receptarier vittnar om på apoteken. Det är även att underskatta den kompetens apotekstekniker som är utbildade i recepthantering besitter. En undersökning som Unionen¹ utfört tillsammans med undersökningsföretaget Ipsos visar att patientsäkerheten inte är i fara när en apotekstekniker är med i expedieringskedjan, enligt de tillfrågade farmaceuternas bedömning. Att påstå att apoteksteknikers avlastande arbete i expedieringen av receptbelagda läkemedel skulle ha en negativ påverkan på patientsäkerheten är därför ett felaktigt antagande. Antagandet visar dessvärre att utredningen valt att bortse från eller inte uppmärksamma tre viktiga faktorer som påverkar recepthantering på dagens apotek:

1. Arbetsmiljön på apoteken. I Unionens undersökning svarar farmaceuter att i de fall det skett felexpediering har det främst berott på stress. Dagens slimmade apoteksorganisationer i kombination med lagen som kräver minst en farmaceut under öppettiderna har i praktiken kommit att öka stressen och pressen för den farmaceut som är i tjänst och som ska räcka till på apoteken. På mindre apotek förekommer också att denna enda farmaceut dessutom axlar en chefsroll vilket gör det än mer orimligt att kräva av denna att ensam klara av att hantera hela receptkedjan.
2. Bristen på farmaceuter på apoteken - Det må råda balans mellan utbud och efterfrågan på farmaceuter i tätorter men i de mindre städerna är det svårt att rekrytera farmaceuter.
3. Apoteksteknikers kompetens - Recepthantering är en särskild modul och som ingår i apoteksteknikers yrkeshögskoleutbildning. Apotekstekniker bidrar varje dag till att den stressade vardagen på apotek överhuvudtaget går ihop. Genom sitt bidrag i recepturen underlättar de arbetsmiljön för alla som arbetar på apoteken och ger farmaceuterna tid att ägna sig åt sin spetskompetens.

¹ Ipsos utförde på uppdrag av Unionen 200 telefonintervjuer till Unionenmedlemmar som är apotekare och receptarier. Undersökningen utfördes mellan i mars-april 2017. Frågorna fokuserade just på om det fanns apotekstekniker i receptskedjan på apoteken, om det har skett felexpediering och vad orsakerna bakom felexpediering kan tänkas vara.

Välkomna förslag i utredningen

Unionen anser att det finns fler positiva och utvecklande förslag i delbetänkandet. Här i ingår bland annat ett förtydligande av apotekens uppdrag, en mer inriktad satsning på samhällsfarmaci för att bidra till patientsäker och kostnadseffektiv läkemedelsanvändning kopplad till nya arbetssätt. Det senare är särskilt välkommet och kan rätt hanterad och med rätt styrning av resurser leda till en bättre och mer jämlik vård.

Ett viktigt och bra steg för ökad patientsäkerhet är också att kräva apoteksteknikerkompetens för rådgivning av egenvårdsprodukter och receptfria läkemedel. Detta förslag behöver dock utvecklas och kommenteras under "Förslag som Unionen saknar".

Utredningen har gjort en relevant och noggrann beskrivning av apoteksmarknadens branschglidning, något som Unionens medlemmar på apoteken har bevittnat.

Att läkemedelsanvariga, LMA, ska vara en seniorroll på apoteken är ytterligare ett välkommet förslag precis som förslaget om att flytta ansvaret för 24-timmarsregeln från apoteken till partihandlarna, vilket är den mest effektiva åtgärden om regeringen vill åstadkomma förbättringar i tillgängligheten till läkemedel.

Positivt är också att utredningen föreslår en gemensam oberoende kunskapsbas för rådgivning kring egenvård.

Förslag som Unionen saknar

- Utredningen föreslår att lägst kompetens för rådgivning av receptfria läkemedel och egenvårdsprodukter ska vara apotekstekniker som har en ett och ett halvt års yrkeshögskoleutbildning eller motsvarande. Unionen håller med utredningen om kompetensbehovet men saknar förslag om hur apoteksteknikers kompetens ska kvalitetssäkras och vad som menas med *dylikt*. Idag erbjuder flera av apoteksföretagen egna utbildningar i egenvård som är väsentligt kortare än yrkeshögskolornas. Unionen vill se att apoteksteknikers yrkestitel skyddas och att endast apotekstekniker med dessa skyddade titlar får ge rådgivning. Unionen vill också se att alla som inte genomgått yrkeshögskolans utbildning ges möjlighet att validera sin kompetens så att den motsvarar yrkeshögskolans.
- Utredningen påtalar (s.448) att apotekens information till kunderna om vilka verktyg som finns för att underlätta uthämtning av läkemedel är ofullkomlig men utredningen ger ändå inga konkreta förslag på åtgärder för att åstadkomma någon förändring. Unionen vill se informationsinsatser för att medvetandegöra konsumenterna om deras möjlighet att på förhand kolla upp lagerstatus för läkemedel innan de kommer till apotek och om skyldigheten för apoteken att bistå konsumenterna med information om huruvida ett läkemedel finns i lager på ett apotek i närheten. Verktyget för detta kan också förenklas.
- Unionen saknar också förslag som påskyndar ett bättre samarbete mellan förskrivare och farmaceuter. Här saknas idag exempelvis möjlighet för farmaceuten att ge direkt återkoppling på ett recept till förskrivaren digitalt. Genom att ge konkreta förslag på åtgärder som underlättar och påskyndar kommunikation mellan förskrivare och farmaceuter skulle mer tid frigöras för rådgivning kring läkemedel. Att underlätta direkt kontakt mellan

förskrivare och farmaceut kan även öka patientsäkerheten då information inte behöver gå via en tredje part.